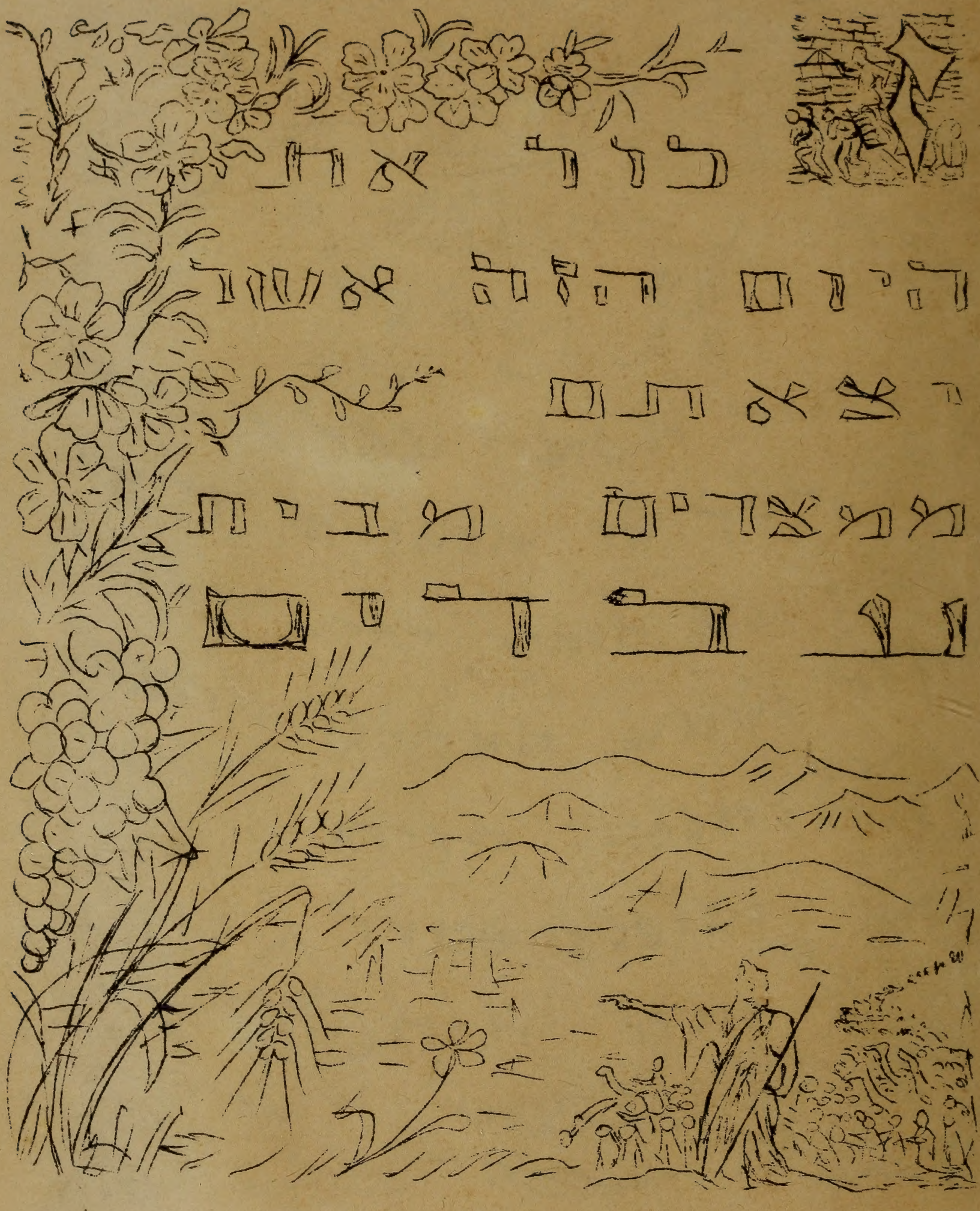
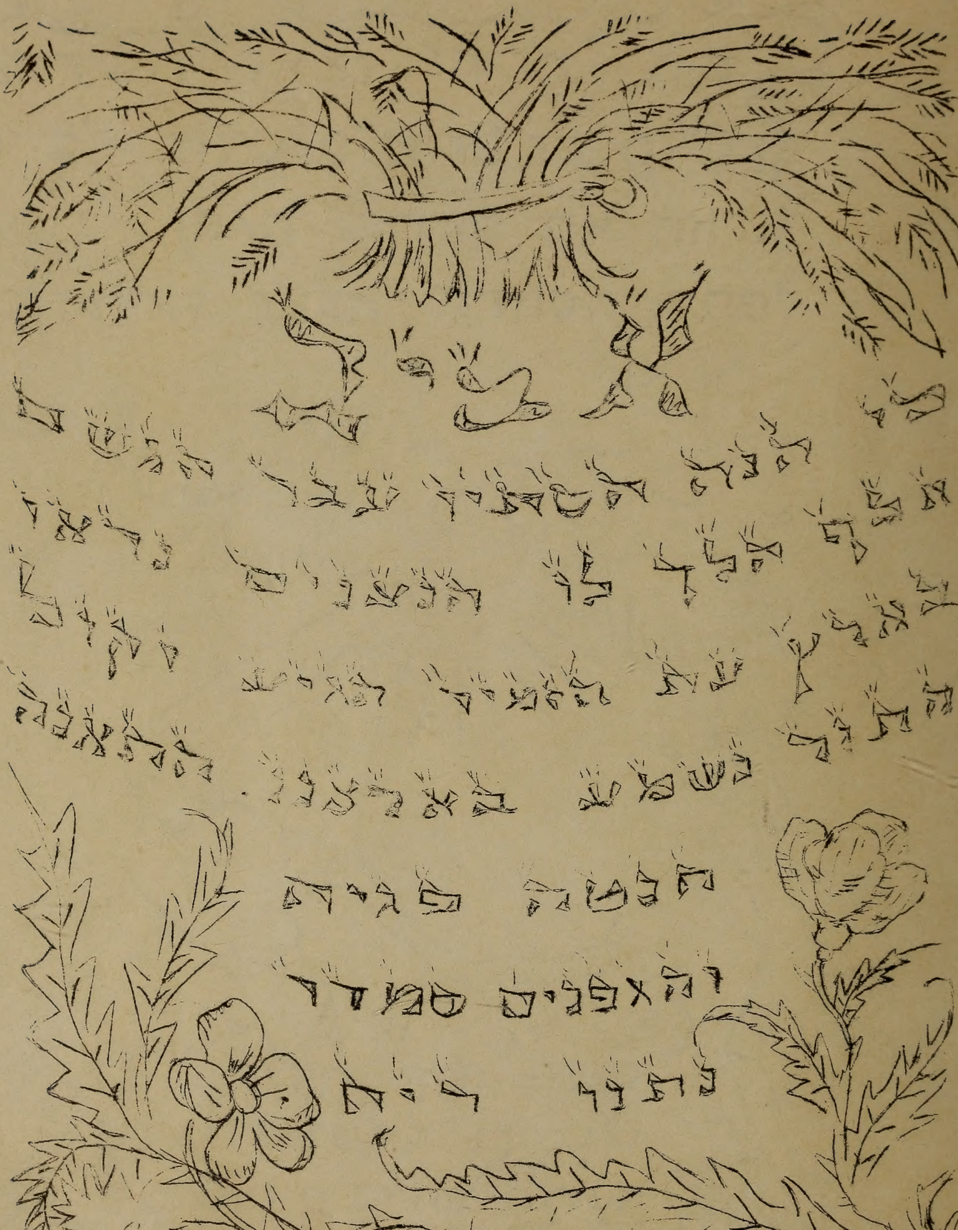

זכור את
היום הזה אשר
יצאתם
ממצרים מבית
עבדים

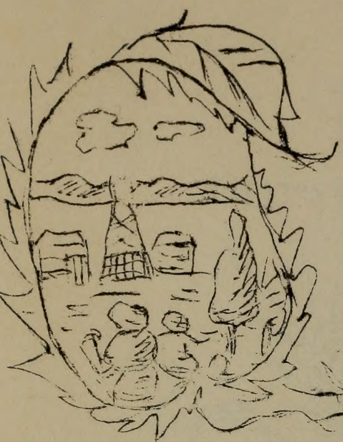

אסיף

לכה דודי נצאה השדה
נלינה בכפרים נשכימה לכרמים
נראה אם פרחה הגפן
פתח הסמדר הנצו הרימונים

הגשם חלף הלך לו
עננים התפזרו ואינם
השדות מוריקים ומשגשגים

מה יפית האביב!
בשדה, באחו,
הציצים יפרחו,
צהלת חיים סביב.
מה יפית, האביב!
מה נעמת, האביב!

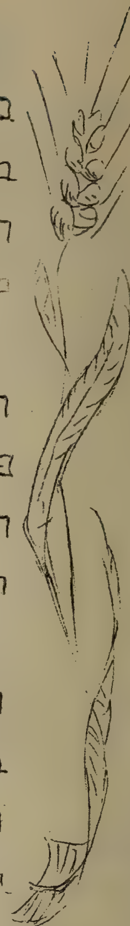

מה יפית, העולם!
ים דגן פורח
יד גלים ברוח,
ומאירים פני האגם.
מה יפית, העולם!
מה נעמת, העולם!

מה יפית, בקר אור!
כל ענף, כל עשב
ישת מטל הכסף,
ישתך טל יפיצו מור.
מה יפית, בקר אור!
מה נעמת, בקר אור!

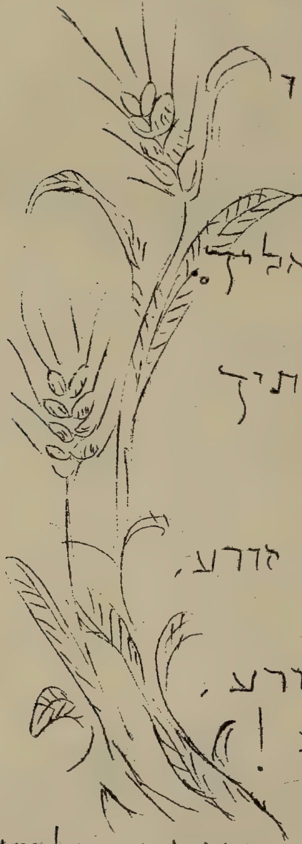
חג

גיבים דוברים אלי זרעבונו
במענית לבב;
וירם יגיע והיינו
לשבלי זהב.

וילד רך יבוא אליך,
פרחי דגן לבו,
והלך דל במלילותיך
רעבונו ישבור.

חרש חורש, וזרע זורע,
במענית הלב,
ובוא בוא זר ורע,
לחג קציר קרב!

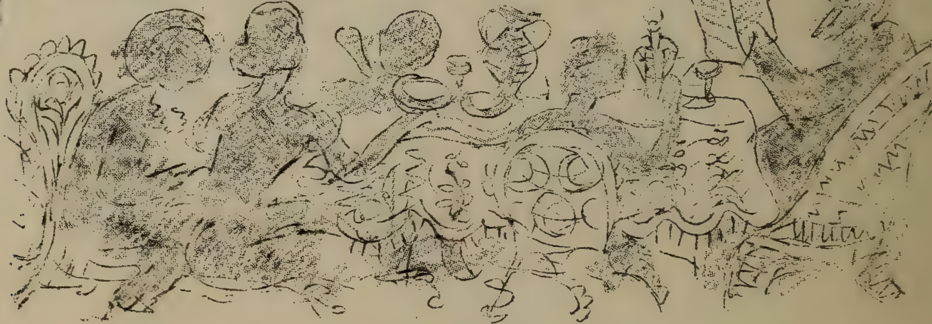

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם;
כי תבואו אל הארץ אשר אני נתן לכם
וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר
ראשית קצירכם אל הכהן.

בכל דור ודור
חיב אדם לראות את עצמו
כאילו הוא יצא ממצרים.

הנני מוכן ומזומן לקים
המצוה לספר ביציאת מצרים
יחד עם כל בית-ישראל.

עבדים

היינו
לפרעה במצרים.
ויוציאנו ה' אלהינו משם
ביד חזקה ובזרוע נטויה
ואילו לא הוציא הקב"ה את
אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו
ובני בנינו משעבדים היינו
לפרעה במצרים, ואפילו כלנו
חכמים כלנו נבונים.
כלנו יודעים את
התורה, מצוה
עלינו לספר
ביציאת
מצרים.

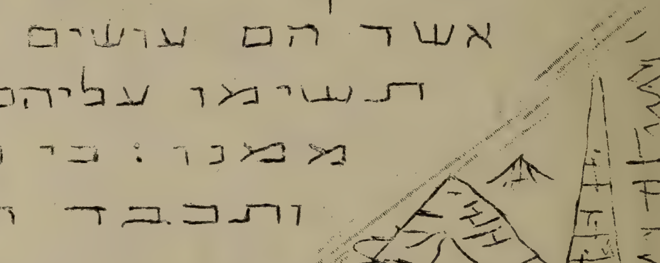
וירעו לנו המצרים
ויענונו ויתנו עלינו
עבודה קשה וישימו
עליו שרי מסים
למען ענותו בסבלותם

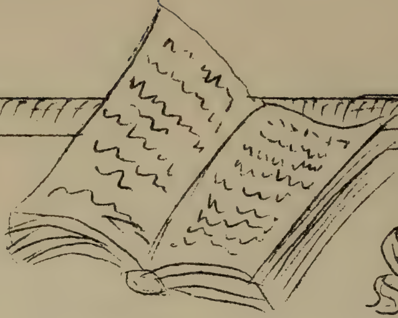
ובני ישראל פרו וישרצו וירבו
ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ
אותם. ויקם מלך חדש על מצרים,
אשר לא ידע את יוסף ויאמר אל
עמו: הנה עם בני ישראל רב ועצום
ממנו הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה
כי תקראנה מלחמה, ונוסף גם הוא על
שונאינו ונלחם בנו, ועלה מן הארץ.
וישימו עליו שרי מסים למען ענותו
בסבלותם. ויבן ערי מסכנות לפרעה את
פתם ואת רעמסס.

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרץ.

פרעה ביום ההוא
את הנגשים בעם ואת
שוטריו לאמור: לא תוסיפון
לתת תבן לעם, ללבן הלבנים
כתמול שלשם, הם ילכו וקששו להם
בהם תבן. ואת מתכנת הלבנים
אשר הם עושים תמול שלשם
תשימו עליהם, לא תגרעו
ממנו: כי נרפים הם.
ותכבד העבודה על
האנשים ויעשו בה
ויפץ העם בכל
ארץ מצרים
לקושש
קש לתבן

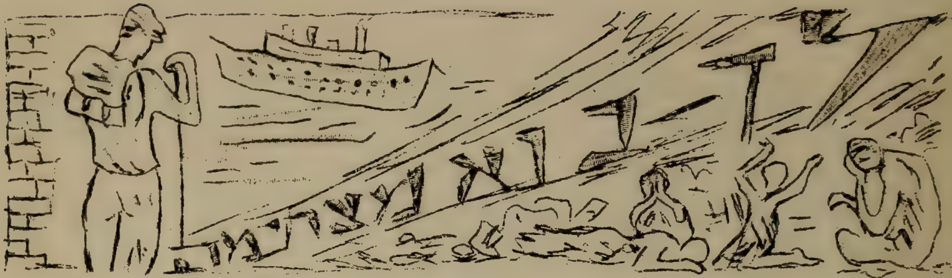
והיא

שעמדה לאבותינו ולנו
שלא אחד בלבד עמד עלינו
לכלותינו. אלא שבכל דור
ודור עומדים עלינו לכלותינו
והקדוש ברוך הוא מצילנו
מידם.

היו ישראל מקוששים הקש במדבר
ורומסים בחמר: רחל בת בנו של
שותלח היתה הרה ללדת ורמסה
בחמר עם בעלה ויצא הולד
ונתערב בתוך המלבן וירד
מיכאל והעלהו לפני כסא הכבוד
אותו בלילה נגהר דרך מצרים

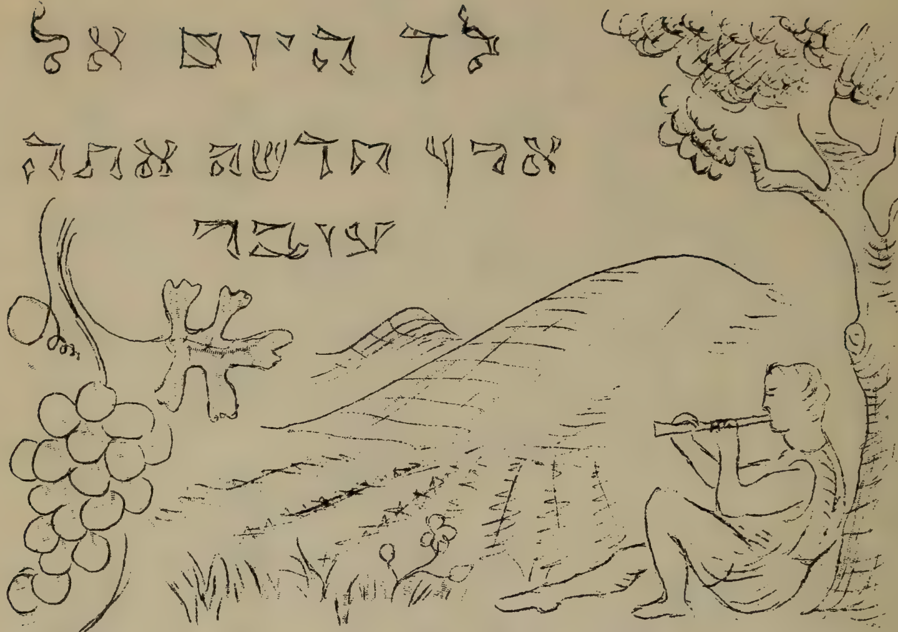
משה ויצא אל אחיו
וירא בסבלותם. ויבקש פרעה להרג את
משה ויברח משה וישב בארץ מדין.
ויהי רועה צאן יתרו. וינהג את הצאן
אחר המדבר ויבא אל הר האלהים
חרבה וירא והנה סנה בער באש
והסנה איננו אכל, ויקרא אליו אלהים
מתוך הסנה ויאמר; ראה ראיתי את
עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם
שמעתי מפני נגשיהם, כי ידעתי את
מכאביו: ועתה לכה ואשלחך אל
פרעה והוצא את עמי בני ישראל
ממצרים

שוב מצרימה ועשית לי עם
הידעת איך יעשה עם? את האובדים ואת
האומללים תקרא אליך, את כל אשר נאנחו
מעבודה, מרב פרך ואשר יגורו תחת יד נוגשיהם
ופקידיהם. ואין להם בלתי אם לב ובלב הזה מעט
רגש ודברת אליהם והוצאת אותם מבית עבדים
ואלה אותם ונתת להם חוקים ומשפטים ועשית
אותו לעם.

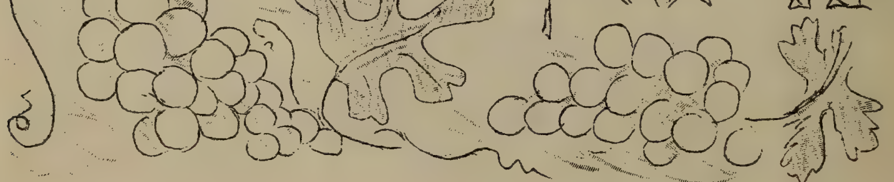

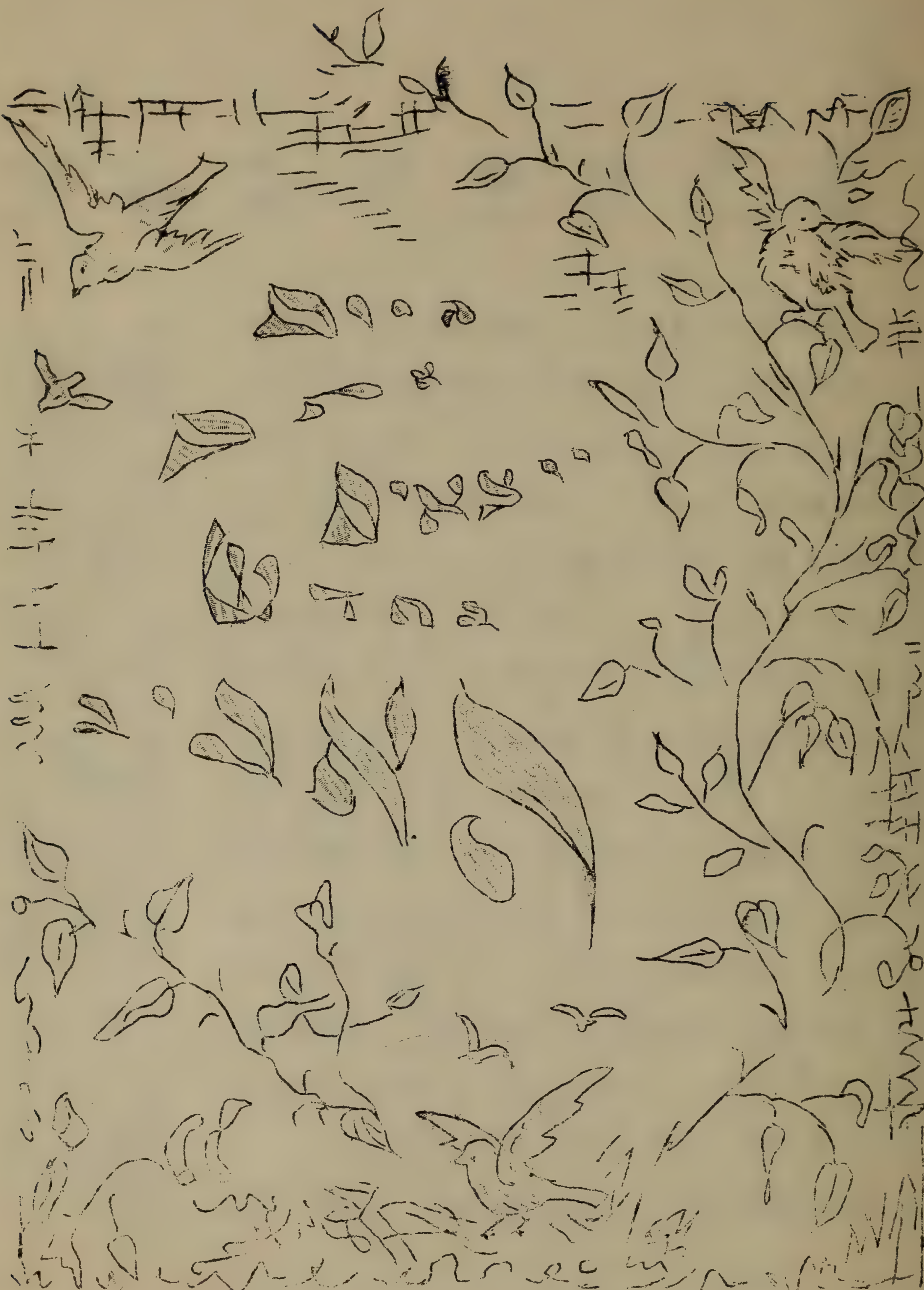
ובאת אל כל הנענים והאמללים אל
כל הנאנחים והנדכאים, ואמרת
אליהם כי עבדים הם,–והם
לא יבינו; ואמרת אליהם
כי אמללים הם – והם לא
ידעו; גדול עניים וגדולים
מכאוביהם ונורא לחצם
והם לא יאמינו, ופקחת
את עיניהם בחזק יד על כל
לחצם ועל כל עניים. ואהבת
אותם. ועם רב ימשך אחריך
מקרב אחיך אשר לא ידעת
ואשר לא ידעוך עוד, ומקרב
כל העם מסביב אשר רע ומר
להם והיית לאב המון אדם
רב ובראשו שבטיך, ועשית
מן התולעים – אדם ומן
האדם – עם ומעפרות תבל – ארץ.

לך היום אל
ארץ חדשה אתה
עובר

עבדים היינו היינו
עתה בני-חורין בני-חורין
עבדים היינו עתה עתה
בני חורין

בצאת

ישראל ממצרים
בית יעקב מעם לעז.
היתה יהודה לקדשו
ישראל ממשלותיו.
הים ראה וינס,
הירדן יסב לאחור,
ההרים רקדו כאילים
גבעות כבני צאן.
מה לך הים כי תנוס
הירדן תסב לאחור.
ההרים תרקדו כאילים
גבעות כבני צאן. מלפני
אדון חולי ארץ מלפני
אלוה יעקב, ההפכי
הצור אגם מים
חלמיש למעינו מים.

את הבצק אשר הוציאו
ממצרים עגות מצות, כי לא חמץ
כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה.
והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר: מה
זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו
יהוה ממצרים מבית עבדים.

הא לחמא עניא די אכלו
אבהתנא בארעא דמצרים.

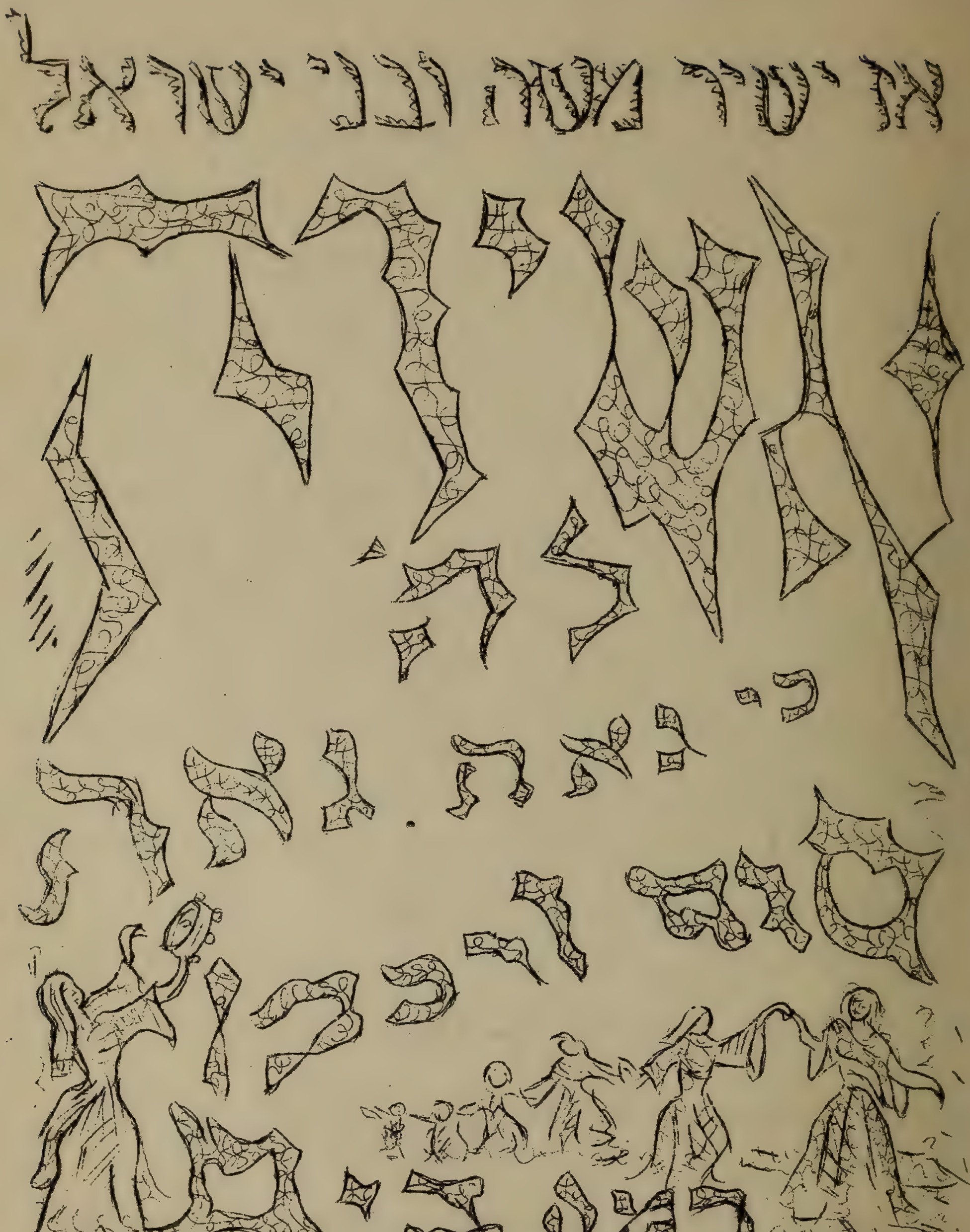
כל דכפין ייתי ויכול.
כל דצריך ייתי ויפסח.
השתא עבדי, לשנה הבאה
בני חורין

וישאו בני-ישראל
את עיניהם והנה מצרים נסע
אחריהם וייראו מאד ויצעקו אל
יהוה. ויאמרו אל-משה המבלי אין
קברים במצרים לקחתנו למות במדבר
מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים;
הלא-זה הדבר אשר דברנו אליך
במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה
את מצרים כי טוב לנו עבוד
את מצרים ממתנו במדבר.
ויאמר משה אל-העם אל תיראו
התיצבו וראו את ישועת יהוה
אשר יעשה לכם היום. כי אשר
ראיתם את מצרים היום לא
תסיפו לראתם עוד עד עולם.

ויבאו
בני ישראל בתוך
הים ביבשה והמים להם
חומה מימינם ומשמאלם.
וירדפו מצרים ויבאו אחריהם
כל סוס פרעה, רכבו ופרשיו
אל תוך הים,
ויט משה את ידו על הים
וישב הים לפנות בקר לאיתנו
ומצרים נסים לקראתו.
וישובו המים ויכסו את
הרכב ואת הפרשים
לכל חיל פרעה הבאים
אחריהם בים לא נשאר
בהם עד אחד.
ובני ישראל הלכו ביבשה
בתוך הים.

אז ישיר משה ובני ישראל
אשירה לה׳
כי גאה גאה
סוס ורכבו
רמה בים

שעה שבקש הקדוש ברוך הוא
להטביע את מצרים בים, עמד
עוזא שר מצרים, ונשתטח לפני
הקב"ה ואמר לפניו: רבונו של עולם!
במדת הרחמים בראת עולמך, למה
אתה רוצה להטביע את בני? מיד
כנס הקב"ה כל פמליא של מעלה ואמר
להם: היו דנים ביני ובין עוזא שר של
מצרים. התחילו שרי האמות מלמדים
סנגוריא על מצרים. כיון שראה מיכאל
כך, רמז לגבריאל ושס למצרים טיסה
אחת ושמט לבנה עם טיט ותינוק אחד
עמה ששקעוהו בבנין ובא ועמד לפני
הקב"ה ואמר: רבונו של עולם! כך
שעבדו את בניך! מיד ישב עליהם
הקב"ה במדת הדין וטבעם בים.

מעשי ידי טובעים בים
ואתם אומרים שירה לפני

וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו
מים וילנו העם על משה לאמר:
מה נשתה? וירב העם עם משה: תנו
לנו מים ונשתה. למה זה העליתנו
ממצרים להמית אותי ואת בני ואת
מקני בצמא.

ויבכו בני ישראל ויאמרו: זכרנו
את הדגה אשר נאכל במצרים חנם
את הקשואים ואת האבטיחים ואת
החציר ואת הבצלים והשומים, ועתה
— נפשנו יבשה.

ויסעו ויבואו כל עדת בני-ישראל
אל מדבר סין וילנו על משה
במדבר ויאמרו: מי יתן מותנו
בארץ מצרים בשבתנו על סיר
הבשר באכלנו לחם לשבע, כי
הוצאתנו אל המדבר הזה להמית
את כל הקהל הזה ברעב? הלא
טוב לנו שוב מצרימה. נתנה ראש
ונשובה מצרימה!...

ובמו תעי מדבר,
צאו מתוך השממה;
עוד הדרך רב,
עוד רבה המלחמה.
רב לכם לנוע,
לנוד בערבה —
ולפניכם פרושה
דרך גדולה, רחבה,
רק ארבעים שנה
פסע בין ההרים —
ובחול טמפו
ששים רבוא פגרים.
אל נא יעצרונו
פגרי הנחשלים,
שבעבדותם מתו —
נפסח על החללים

עבדים היינו

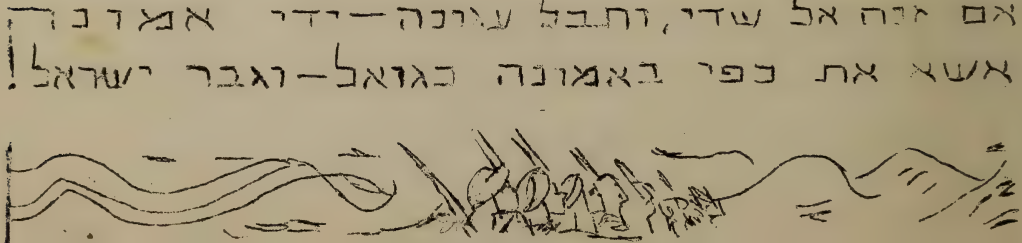
עתה בני חורין

ויעל משה מערבות
מואב אל הר נבו ראש הפסגה
אשר על-פני ירחו ויראהו אדני
את כל הארץ, את הגלעד עד
דן ואת כל נפתלי ואת ארץ
אפרים ומנשה ואת כל ארץ
יהודה עד הים האחרון ואת הנגב
ואת הככר בקעת ירחו עיר
התמרים עד צער. ויאמר אליו:
זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם
ליצחק וליעקב לאמר: לזרעך
אתננה.

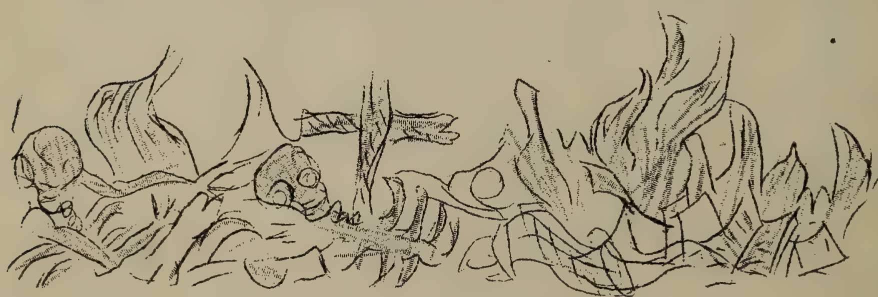

מעבר מזה הר אש דולק-מחנה עמלק
מעבר מזה כוכב דר עם אל מחנה ישראל
ובתוך אני — ועיני שלוחות בשני הרוחות.
ידי אם ארים באמונה בגואל וגבר ישראל
הספק כי יפשה וידי אסלק וגבר עמלק
ותולים את לבם בי כהן ובחור-אהרן וחור
האל הבורא צפעוני ועקרב — ולצדק הוא רב?
האל השוחט רבבות לבוקרים — דרכיו ישרים?
אללי! חמרים חמרים-משלבים, הפגרים.
הרוגים וטבוחים ונקובי לבבות-בנים ואבות
מי יתן לדמעה את חלבי ודמי-על חרבן בת עמי
על פסגות ההרים מדורות אל דורות-מדורות בוערות
תלינים ושפגים מכל כת ואמה-מרקדים במהומה
שם צולים לבבות שקראו לגאולה-מעבדות ועלה
לחרדת ענוים, לאנקת אביונים-כל קרבי בי עונים
אם אזה אל שדי, ותבל עינה — ידי אמונה
אשא את כפי באמונה בגואל — וגבר ישראל!

אנחנו גבורים! דור אחרון
לשעבוד וראשון לגאולה
אנחנו, ידינו לבדה, ידינו החזקה,
את כבד העול מעל גאון צוארנו פרקה.
ונזקוף ראשנו שמימה ויצהלו בעינינו —
ונצעדה למדבר ונאמר לציה: „אמנו".
על ראשי הצורים בין מפלשי עבים ושתינו
ממקורות הדרור עם כל נשרי שמים,
ומי אדון לנו?!
גם עתה, אם סגר עלינו מדברו אל נקם, —
כמעט, נגע בנו, שיר עוז ומרי — ונקם!
לחרבות! לרמחים! התאחדו: הימינו!
על אף השמים וחמתם - הננו ועלינו
בסערה!.... הננו ועלינו!
אם אסף האל מעמנו את ידיד ואדוננו ממקומו
לא ינוש, כעל כא איפא, בלעדיו. ותחת
עין יעמד. לבדק חמת מבטו, ברוך
לפנינו תועפות ההרים האלה ופנים,
נתראה באביב החמוש.
האזינו! הסערה אם היא קוראת לנו ההינו!!
לחרבות! לרמחים! יתפרקו ההרים, ישתברו
— הגבעות, אז יפלו פגרינו תמדים חמרים.
הננו ועלינו ההרה!
......

בא הפליט, בא המבשר. הוא בא
ובגדו לא קרוע וראשו לא זרוע אפר.
הוא בא ואתו נכנסו מליוני צללים
ואתו פסעה שירה ארכה של טבוחים,
מעונים וקדושים והם הם אשר דברו
מתוך גרונו. ואנחנו הקשבנו. לא, לא
אנחנו הקשבנו, הקשיבו בדמנו דורות,
דורות רחוקים שחלפו ודורות שיבואו.
זכור נזכור לעולם ולעולמי עולמים;
אבותינו שטובחו, אמותינו שעונו,
אחיותינו ואחינו שחונקו, עוללינו שנשרפו
חיים. זכור נזכור ולא נשכח.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ואעבר עליך ואראך מתבוססת

בדמיך, ואמר לך: בדמיך חיי

אל ייעף החרון, אל תיבש הדמעה,
ובנפשנו תיקד ולעד לא תדעך עוד,
ובכל קרט דמה של תבל זוהמה
תחלל תועבת הנבלים לא נשכחת.

ובצורה לבננו, ובן את בנו
יורשנה אחריו ולא עוד תשקע,
על לב אלף דור נכתבנה.
לשנא החיה ולמגדה באשר נגלה.

כה לשנא החיה ולעד לא לשקט
ועקר את ארסה עד אם תם עם ש
והדם השפוך, דם ינוקים בה לפקד
וקצץ את כפה, באשר תשלחה.

שפך חמתך על הגוים
אשר לא ידעוך

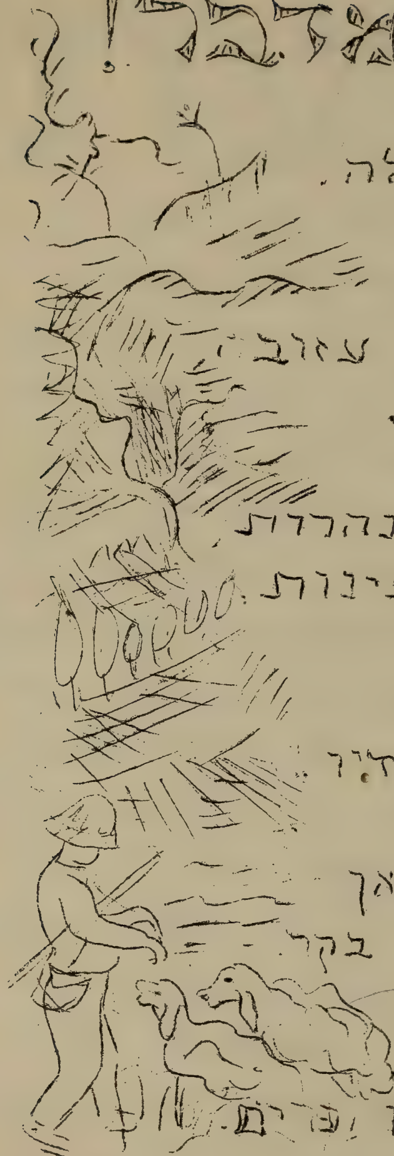
ועל ממלכות אשר
בשמך לא קראו.

כי אכל את יעקב
ואת נוהו השמו.

שפך עליהם זעמך
וחרון אפך ישיגם.

תרדף באף ותשמידם
מתחת שמי יי׳.

קול קורא במדבר!

פנו דרך,
ישרו בערבה מסילה.

לא יאמר לך עוד עזובה
ולשדך עוד שממה.

אפתח על שפיים נהרות
ובתוך בקעות מעינות.

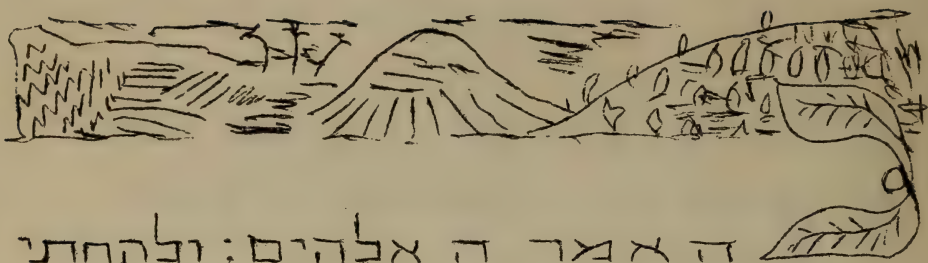
אשים במדבר ארז
תדהר ותאשור יחדיו.

והיה השרון לנוה צאן
ועמק עכור לרבץ בקר.

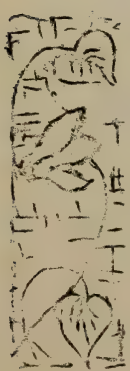
ובנו בתים וישבו
ונטעו כרמים ואכלו פרים.

השבעתי

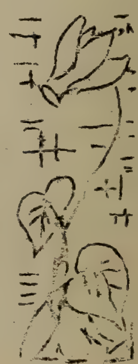
אתכם, אחי, באשר אתם שם, אם יפל
לבבכם ואם תנוס אמונתכם מפני
תהפוכות העתים, כי תאמרו: מה אנו
ומה כחנו בפני הזדון השליט ומה
חסד תקיפים כי נבטח בו?
כי בגדו בנו גם דורשי טובתנו. לגע
אמרנו דורשי טובתנו הם. באפס מחיר
מכרונו! ויתנכרו אלינו ובדום ידים פרושות
נדבה לנו ישליכו. כי מה יתנו לעני, אם לא
פרוטות נדבה? ומה תועיל שועתנו, שועת
עשוקים, וכל הצדקות וכל הזכויות לעשיר
הן לא לנו?! ונשארנו דלים וריקים
ובאפס חזון ונחמה כי הנה גם שארית תקותנו
יאמרו לקחת מאתנו! השבעתי אתכם, אחי
באשר אתם שם אם יפל רוחכם ואם תעלה
על שפתיכם הגות דברים כאלה, בתבת־גמא
על פני נהר תשוט גאולת ישראל ויד רבה
ורחמניה תבא למשותו מן המים.

ה אמר ה אלהים: ולקחתי
אני מצמרת הארז הרמה ונתתי
מראש ינקותיו רך אקטף ושתלתי
אני, על הר-גבה ותלול בהר מרום
ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה
פרי, והיה לארז אדיר ושכנו תחתיו
כל צפור כל כנף בצל דליותיו תשכנה
וידעו כל עצי השדה כי אני ה׳ השפלתי
עץ גבה, הגבהתי עץ שפל, הובשתי
עץ לח והפרחתי עץ יבש אני
ה׳ דברתי ועשיתי!

על הר גבה עלי לך
מבשרת ציון
הרימי בכח קולך
מבשרת ירושלים.
הרימי, אל תיראי.

הנה ימים באים
ונגש חורש בקצר
ודרך ענבים במשך הזרע
והטיפו ההרים עסיס
וכל הגבעות תתמוגגנה

ושבתי את שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות וישבו.
ונטעו כרמים ושתו את יינם
ועשו גנות ואכלו את פריהם
ונטעתים על אדמתם
ולא ינתשו עוד מעל
אדמתם

כה מקים באים
ומהמקום אשר עלינו
לנכח שמה, יהיה לבנו,
והם מעורר כל חלשינו
הם בדרכם, השופכים את
דמם על כבוד אחיותיהם
ונשי אמותיהם לשוא,
ובאו שמה בריתם ומהלכו
את השבועה.
באו בנוא בריתם — אך
השבועה הארוכה. שבורות
ההכבים, עבדות והדורות
לא תהיה רינה, ...ים
רשעים, יסודים קושרים.
האוכלם חזון אחד יהודי
את כולנו, אחי, את כולנו
השובבים: לא נשמענו, —
עינינו לא תראינה —
בשביל כל שאנו הורגים
דם —
אנו בונים בית.

קרב יום, קרב יום,

אשר לא יום ולא לילה

רם הודע כי לך היום

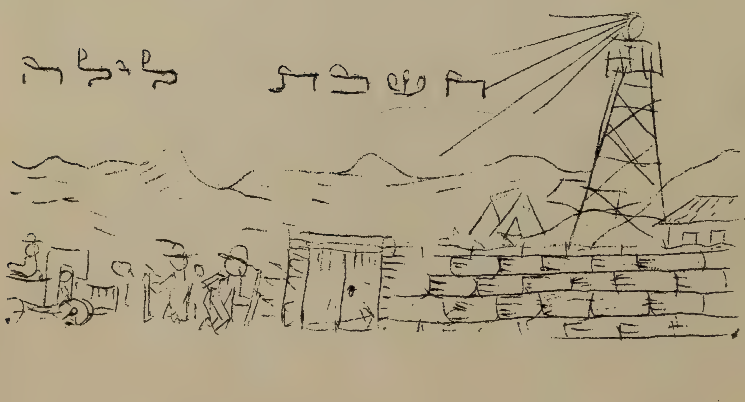
אף לך הלילה,

שומרים הפקד לעירך

כל היום וכל הלילה

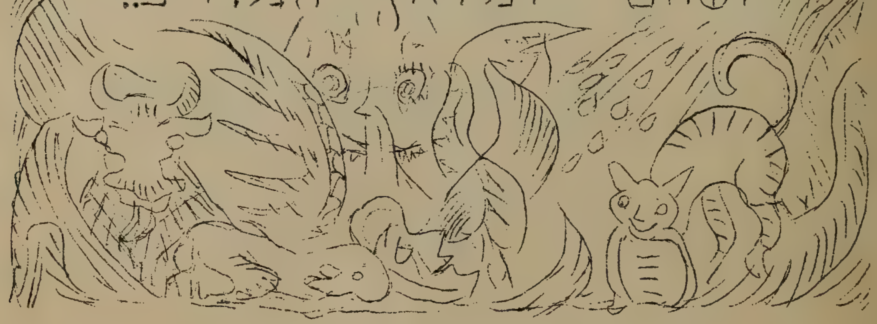
תאיר כאור יום

חשכת לילה

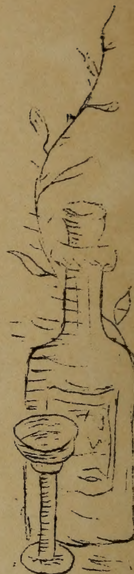

דזבין אבא בתרי זוזי.
ואתא שונרא ואכל לגדיא.
ואתא כלבא ונשך לשונרא.
ואתא חוטרא והכה לכלבא.
ואתא נורא ושרף לחוטרא.
ואתא מיא וכבא לנורא.
ואתא תורא ושתה למיא.
ואתא השוחט ושחט לתורא.
ואתא מלאך המות ושחט לשוחט.
ואתא הקדוש-ברוך-הוא
ושחט למלאך המות...

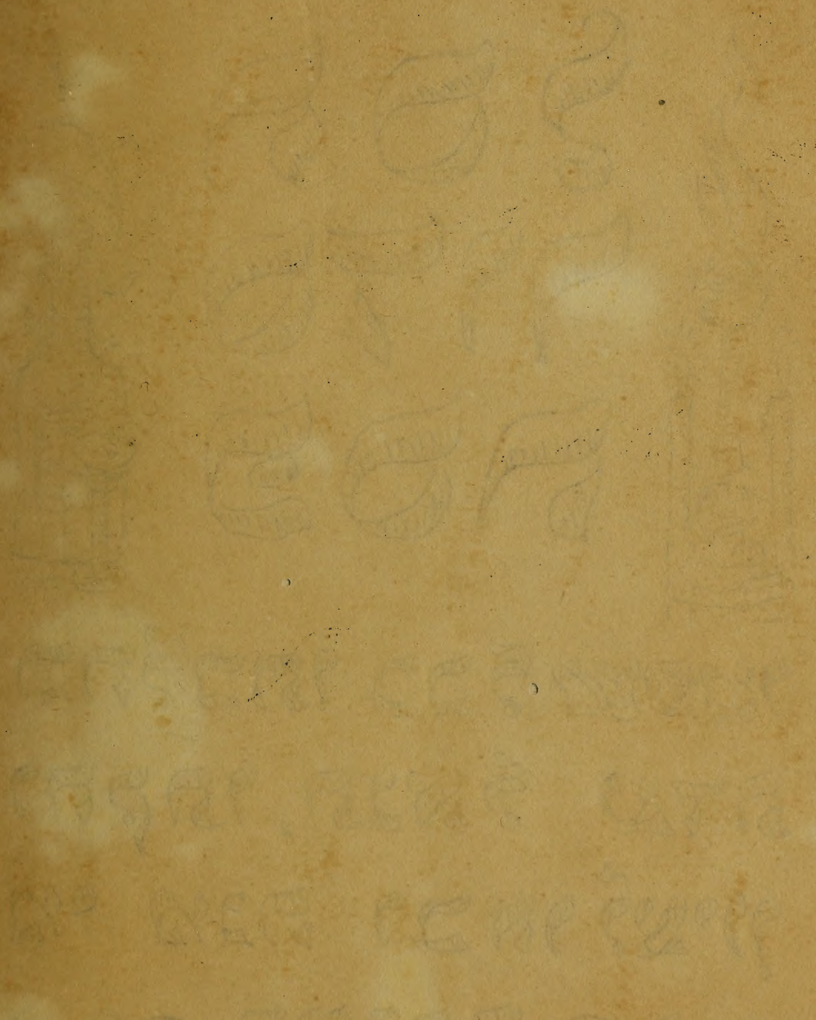

חסל סדור פסח

כהלכתו ככל משפטו
וחקתו, תגאל עדה
מי מנה ובאו לציון
ברינה

גנוטר-תשו.

Gennaio 1946

5706 - 1946